

УДК 343.10

DOI: 10.31733/2078-3566-2024-1-349-355

**Анатолій
ЧЕРНЕНКО[©]**

кандидат
юридичних наук,
доцент

**Анатолій
ШИЯН[©]**

викладач

*(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)*

СТАДІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ: ПІДГРУНТЯ ДЛЯ ПОДІЛУ ТА ОЗНАКИ

Наголошено, що підґрунтям для поділу кримінального провадження на стадії є необхідність досягнення об'єктивності провадження через залучення до нього на певних його етапах різних суб'єктів та необхідність поетапного контролю на цих відрізках (частинах) провадження з метою усунення порушень законодавства та/або зловживань чи нехтування законних прав або інтересів осіб, залучених до провадження. Доведено, що проведення кримінального провадження поетапно різними суб'єктами є запорукою більш об'єктивного встановлення обставин правопорушення порівняно зі провадженням, що здійснюється одним суб'єктом.

Ключові слова: кримінальне провадження, стадії кримінального провадження, ознаки стадії кримінального провадження, підґрунтя поділу кримінального провадження на стадії.

Постановка проблеми. Зміни до Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) [1], що відбулися за останні 20 років (починаючи з 21 червня 2001 р.), торкнулися багатьох його інститутів. До речі, у цей період зазнала зміни і назва самого КПК (попередня його назва – Кримінально-процесуальний кодекс України). Звісно, не беремося оцінювати всі зміни чи доповнення до КПК, але хотілося б звернути увагу на ті, що стосувалися змісту та системи стадій кримінального провадження. Зокрема, до 21 червня 2001 р. за загальним правилом чітко визначені законом державні органи та їх посадові особи здійснювали свою діяльність лише на певних стадіях кримінального провадження; винятком із цього правила є лише прокурор, котрий діяв і діє на всіх стадіях кримінального провадження, тому на цій підставі його й називають «господарем кримінального процесу». Решта державних органів та їх посадових осіб мали повноваження на діяльність виключно на окремих стадіях кримінального провадження. Наприклад, суд у кримінальному провадженні здійснював свою діяльність на судових стадіях (починаючи зі стадії підготовчого провадження (глава 27 КПК) тощо), а на стадії досудового розслідування діяли органи досудового розслідування (слідчий, дізнавач, прокурор) [1]. Проте після названих вище змін суд, з огляду на здійснення судового контролю, почав діяти й на стадії досудового розслідування, що не властиво для суду. Цю діяльність суду назвали «судовий контроль», хоча по своїй суті і у цьому випадку, на нашу думку, суд все ж здійснює правосуддя (вирішує спір між органами розслідування та іншими учасниками провадження про можливість втручання в їхні права (здійснення приводу, застосування запобіжних заходів, проведення огляду чи обшуку у житлі чи іншому володінні особи тощо), а така назва – «судовий контроль»

© А. Черненко, 2024

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0923-2663>

ap_1956@ukr.net

© А. Шиян, 2024

k_kpd@dduvs.in.ua

– була необхідна для розмежування традиційного правосуддя від того, що здійснюється судом на стадії досудового розслідування.

Сьогодні КПК передбачає допит під час досудового розслідування в судовому засіданні (ст. 225 КПК) [1]. Можна сказати, тут взагалі законодавець поєднав дві стадії кримінального провадження – стадію досудового розслідування та стадію судового розгляду, бо на стадії досудового розслідування суд отримав право проводити судові пізнавальні дії, а якщо точніше, частину судового розгляду.

У КПК з'явилися провадження, що претендують на статус стадії кримінального провадження. До них відносимо, особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень (глава 24-1 КПК), особливі порядки кримінального провадження (розділ VI КПК) тощо[1].

Водночас законодавцем була ліквідована стадія порушення кримінальної справи, що тривалий час визнавалась як закономірна.

Крім того, вчені висловлюють думку, що певні стадії кримінального процесу є факультативними, тобто не завжди мають місце. Мова йде про стадію з перегляду судових рішень у суді апеляційної інстанції чи стадію з перегляду судових рішень у суді касаційної інстанції. Вчені стверджують, що ці стадії відбуваються лише у разі подання певними учасниками кримінального процесу апеляційної чи касаційної скарги, що не зовсім узгоджується зі сталим розумінням поняття стадії кримінального провадження як відносно самостійної частини, етапу кримінального провадження або, як мінімум, ставить питання про наявність певного підґрунтя для поділу кримінального провадження на стадії.

Ці та інші обставини спонукають до переосмислення підстав чи підґрунтя для поділу кримінального провадження на стадії, а також суті поняття «стадія кримінального провадження». Постає питання, чи не змінив законодавець розуміння останнього та підґрунтя для поділу кримінальної процесуальної діяльності на стадії шляхом внесення відповідних доповнень до КПК?

Слід зазначити, що це питання для теорії кримінального процесу та для кримінальної процесуальної діяльності у практичному сенсі має суттєве значення, що й обумовлює його актуальність.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Питання системи кримінального процесу, теоретичних уявлень про стадії кримінального провадження, їхні ознаки тощо не є новими. Вони були предметом наукових досліджень таких вчених, як: Ю. Аленін, О. Бабаєва, О. Герасимчук, І. Гловюк, В. Гончаренко, М. Гошовський, Ю. Грошевий, В. Дрозд, О. Капліна, Л. Карабут, О. Кучинська, М. Леоненко, Л. Лобойко, О. Михайленко, Г. Нікішов, А. Столітній, В. Трофименко, Л. Удалова, Н. Федорчук, Л. Шаповалова, О. Шило та ін.

Наукові пошуки кожного з авторів торкалися певного питання щодо конкретної стадії чи системи стадій або їхнього змісту тощо. Багато уваги вчені приділили стадії порушення кримінальної справи, її співвідношенню зі стадією досудового розслідування та судового розгляду, засобам діяльності на цій стадії, її призначенню тощо. Законодавець, прислухавшись до висновків вчених, виключив стадію порушення кримінальної справи із системи стадій кримінального процесу, але практика одразу вказала на окремі проблеми, що виникли після її ліквідації. Вчені заговорили про існування певної діяльності, що передує першій стадії кримінального провадження – досудовому розслідуванню. Тепер мова йде про відновлення стадії порушення кримінальної справи, але дещо з іншою назвою та змістом.

Дослідження вчених торкнулися і змісту стадій кримінального процесу, а саме того, що діяльність певних суб'єктів кримінальної процесуальної діяльності вийшла за межі їхніх функцій та стала реалізуватися на декількох стадіях кримінального провадження тощо. Ці та інші теоретичні питання обумовлюють необхідність з'ясувати підґрунтя для поділу кримінального провадження на стадії, тому хотілося б у межах представленого дослідження звернути увагу наукової громадськості на окреслену теоретичну проблему. Саме тому **метою** статті є висвітлення питань, пов'язаних із підґрунтям для поділу кримінального провадження на стадії.

Вклад основного матеріалу. Вбачаємо за необхідне поділити представлене дослідження на дві складові:

- з'ясування підґрунтя для поділу кримінального провадження на стадії;
- з'ясування поняття «стадія кримінального провадження» та ознак стадії.

З'ясування підґрунтя для поділу кримінального провадження на стадії та з'ясування поняття «стадія кримінального провадження» по своїй суті мають одну мету: встановити причини, що спонукали до поділу кримінального провадження на стадії. На наш погляд, це можна зробити двома способами: за допомогою встановлення підґрунтя такого поділу або шляхом встановлення всіх складових поняття «стадія кримінального провадження» чи ознак стадії.

Почнемо зі з'ясування підґрунтя для поділу кримінального провадження на стадії. На нашу думку, дослідження у цій частині слід розпочати з вивчення підручників, тобто з видань, у котрих «системно викладено інформацію з певної галузі знань і яку використовують в системі освіти на різних рівнях, а також для самостійного навчання» [2]. Саме підручник містить уже перевірені, не оспорювані теоретичні уявлення про певні явища, тому й обираємо це надійне джерело знань для дослідження. Звісно, з відомих причин немає можливості дослідити стародавні літературні джерела, але, на наше переконання, це компенсується наявністю сучасних носіїв інформації про них.

Слід зазначити, що сучасні підручники з кримінального процесу доволі узгоджено подають дані про стадії кримінального процесу, що спрощує вивчення суті поняття стадії кримінального провадження. Водночас турбує не стільки суть цього поняття, скільки питання стосовно підґрунтя для виникнення стадій, а точніше, підґрунтя для поділу кримінального провадження на стадії, проте воно не висвітлюється у підручниках так, як нам того хотілося б. Маємо на увазі, що підручники не містять чітких даних про причини чи підґрунтя для поділу кримінального провадження на стадії, проте така інформація наявна. Зокрема, у всіх без виключення підручниках із кримінального процесу є дані про типи кримінального процесу і їхні характеристики. Саме у цих розділах підручників наводиться характеристика інквізиційного типу кримінального процесу, що отримав свою назву від латинського слова «inquisitio» (лат. inquisitio, від inquirō – розслідувати, розшукувати) — у християнстві особливий церковний інститут для боротьби з ересями [3]. У підручниках з кримінального процесу цей тип кримінального процесу чи кримінального провадження ще називають розшуковим, слідчим чи слідчо-розшуковим. На наш погляд, така назва, а точніше, її інтерпретація, є не зовсім правильною, бо являє собою по суті переклад початкової назви на українську мову. Вважаємо такі варіанти назви типу кримінального процесу неправильними, оскільки це є тим самим, що і переклад назви вулиці чи міста іншою мовою. Звідси, тип кримінального процесу, про який йде мова, слід називати інквізиційним. Найбільш повну характеристику інквізиційного типу кримінального провадження, на наш погляд, навів Л. Лобойко. Він зазначає: «Інквізиційний (розшуковий, слідчий, слідчо-розшуковий) кримінальний процес характеризується такими основними ознаками:

- застосування переважно, а іноді й виключно, імперативного методу правового регулювання кримінальних процесуальних відносин;
- функції обвинувачення, захисту і правосуддя зосереджені в одному державному органі;
- суд має право досліджувати кримінальне правопорушення повно і всебічно, не зважаючи на межі, визначені обвинувачем щодо осіб і вчинених ними діянь («принцип неподільності обвинувачення», що впливає із завдання суду з'ясувати істину);
- суду належить право змінювати обвинувачення у значних межах;
- джерелом руху процесу є воля держави (веління закону);
- поняття обвинувачення замінюють приводи до початку кримінального провадження;
- замість оскарження судових рішень існує ревізійний порядок їх перегляду;
- всі учасники процесу зобов'язуються прагнути встановити матеріальну істину;
- обвинувачений є не суб'єктом, а об'єктом дослідження;
- самостійних сторін немає, у зв'язку з чим немає потреби у змагальності процесу (процес перестає бути судовим спором і перетворюється на безособове дослідження);
- обвинувачений має деякі права, але реалізація їх повністю залежить від державних органів, які ведуть процес;
- доказування перебуває в зародковому стані, або діє система формальних доказів;

- визнання обвинуваченим своєї вини – «цариця доказів»;
- до обвинуваченого застосовуються тортури, підслідне затримання;
- таємність провадження;
- письмова форма» [4, с. 9–10].

Ця характеристика інквізиційного типу кримінального провадження Л. Лобойка є суто юридичною і не передає всієї суті провадження з побутової точки зору, на чому акцентують інші автори. Так, М. Михеєнко, В. Нор та В. Шибіко зазначають: «Можна було б навести безліч прикладів нелюдської жорстокості середньовічної юстиції. У Саксонії, наприклад, суддя Карпцов підписав більше як 20 000 смертних вироків. Інший суддя відправив на вогнище більш як 700 чоловік. Величезної шкоди завдали процеси про відьом». «У християнській Європі не було суду, який протягом цілих п'ятнадцяти століть не бруднив би себе дуже часто такими юридичними вбивствами... серед християн було більше ста тисяч жертв цієї ідіотської й варварської юриспруденції...», – цитують автори Вольтера [5, с. 8].

Звісно, такий стан кримінального провадження не міг задовольнити не лише простий люд, який найбільше страждав від такого судочинства, але й еліту суспільства та й самих суддів і юристів, які шукали шляхи щодо запровадження більш людяного кримінального провадження. Процес удосконалення останнього не був швидким з огляду на різні причини, як-от: економічні, культурні, традиції тощо. Але робота велася, і вона привела до певних змін. Вона була доволі тривалою, і суспільство поступово, але відходило від інквізиції. До цієї роботи були залучені фахівці у різних галузях, але, на наш погляд, найбільш результативними стали зусилля людей, причетних до кримінального провадження, котрі знали його проблеми зі щоденної роботи. Зокрема, Г. Гросс – австрійський юрист і вчений-криміналіст, один із основоположників науки криміналістики, який працював судовим слідчим у багатьох містах, і навіть у Чернівцях [6]. Він разом із іншими юристами розробив гуманні та дієві засоби й методи збирання, перевірки, оцінки та використання доказів у кримінальному провадженні, котрі були ним опубліковані у відомій його роботі «Посібник для судових слідчих як система криміналістики». Треба відмітити, що певні засоби збирання доказів розроблялися та існували й до зазначеної роботи, але Г. Гроссом вони були систематизовані й об'єднані в одну галузь – криміналістику. Можна говорити, що поява криміналістики обумовлена необхідністю вироблення дієвих засобів доказування та дотримання при цьому прав людини у кримінальному провадженні. В інквізиційному типі кримінального провадження криміналістика з її вченням про сліди злочину нікого не цікавила, бо кримінальний процес був примітивним і зводився до катування для отримання зізнання. Те ж саме можна сказати й про появу судової медицини й інших галузей спеціальних знань, що мали за мету змінити жорсткі засоби та методи кримінального провадження.

Звісно, запровадження нових, більш гуманних, засобів кримінальної процесуальної діяльності не могло бути використано у межах інквізиційного кримінального провадження, що теж потребувало змін, і, на щастя, такі зміни відбулися. На жаль, історія повною мірою не відображає всю хронологію та імена вчених чи діячів, які розробили стадійну побудову кримінального провадження, проте окремі дані все ж мають місце. Так, Ю. Бражнік у своїй роботі «Генезис, поняття, завдання та структура стадій у кримінальному процесі» зазначає: «Виклад основних положень дослідження включає розробку генезису стадій кримінального процесу, починає свій рух з прийняття 1808 р. кримінально-процесуального кодексу Франції. Даний законодавчий акт визначив дві стадії кримінального процесу. Перша – дослідчий кримінальний процес, друга – судовий розгляд кримінальної справи та постановою вироку.

Інквізиційний процес мав одну стадію – судовий розгляд. Ця стадія була побудована таким чином, що докази були отримані та оцінені під час судового засідання» [7, с. 56].

Аналізуючи наведену цитату, слід наголосити, що вчений хоч і наводить важливі дані, але при цьому не посилається на джерела такої інформації, що було б бажаним методом наукового дослідження, проте наведені вченим дані не викликають сумнівів. На підставі вищезазначеного з упевненістю можемо говорити, що всі ці зміни (запровадження стадійності кримінального провадження) обумовлені необхідністю вироблення дієвих засобів доказування та дотримання при цьому прав людини у кримінальному провадженні. Саме це й можемо назвати підґрунтям для поділу кримінального провадження на стадії.

Також слід звернути увагу на твердження Ю. Бражніка про те, що інквізиційний кримінальний процес мав одну стадію. На наш погляд, воно є не зовсім переконливим, бо провадження не може поділитися на одну стадію. У такому випадку слід говорити про відсутність стадій взагалі. Проте, уважно вивчаючи інквізиційний кримінальний процес, дехто скаже, що і в інквізиційному кримінальному провадженні були стадії, коли судовому провадженню передували тортури, катування тощо. Вважаємо, це не є поділом інквізиційного процесу на стадії, адже тортури і судовий розгляд можна розглядати лише як етапи монопровадження, бо по суті провадження не виходило з відання суду. Суддя давав вказівку на проведення такого етапу (тортур) для отримання зізнання, котре у той час було єдиною підставою визнати особу винуватою у вчиненні злочину. Зрозуміло, це питання потребує ретельного опрацювання, що є неможливим без з'ясування ознак стадій кримінального провадження та їхньої суті.

Але перш ніж перейти до розгляду ознак стадії та суті поняття «стадія кримінального провадження», хочемо звернути увагу на погляди вчених на сучасний кримінальний процес у контексті його поділу на стадії. Говорячи про доцільність стадійної побудови кримінального процесу, слід звернути увагу на думку науковців, що кримінальне провадження зі встановлення обставин кримінального правопорушення не слід розтягувати на декілька стадій. Так, Л. Лобойко висловлює думку про те, що кримінальний процес України до набрання чинності КПК 2012 р. був побудований так, що встановлення обставин злочину відбувалося, по суті, у трьох його структурних елементах – стадіях порушення кримінальної справи, досудового розслідування та судового розгляду справи. У попередній конструкції процесу, звертає увагу вчений, допускалося повторення пізнавальних операцій у різних процесуальних формах, притаманних тому чи іншому структурному елементу, що, на його думку, не є економічним [9, с.105]. Автор зауважує, що ідеальним варіантом для економії сил і засобів кримінального процесу було б запровадження в ньому однієї стадії – судового розгляду, в якій повністю відтворювалися б усі стадії логічної послідовності правозастосування. Але такий варіант структурної організації кримінального процесу не може бути втілений у практику, тому, на думку вченого, встановлення обставин кримінального правопорушення може бути обмежено двома стадіями – досудового розслідування і судового розгляду [9, с. 105–106].

На наш погляд, встановлення обставин вчиненого кримінального правопорушення має бути швидким та економічним, але не за рахунок перетворення кримінального провадження в інквізицію, адже побудова кримінального провадження без його поділу на стадії по своїй суті буде перетворювати таке провадження в інквізицію. Причому, на нашу думку, саме побудова кримінального провадження без поділу на стадії однозначно призведе до інквізиційних ознак, навіть тоді, коли суддя буде виключно доброю людиною, бо він у таких умовах (мета виправдовує засоби) буде діяти відповідно, а відчувши всездозволеність, перейде до когорти недобрих людей. При цьому обстоюємо економічність провадження шляхом диференціації кримінальної процесуальної форми, але у провадженнях не про всі кримінальні правопорушення. Тут хотілося б нагадати про спрощене кримінальне провадження, що існувало у національному кримінальному процесі. На нашу думку, його можна було б відновити у нескладних кримінальних провадженнях. До таких слід віднести так звані очевидні злочини (затримання грабіжника на місці вчинення пограбування з поличним, провадження про вилучення наркотичних засобів чи зброї, що незаконно зберігалися, тощо).

Далі перейдемо до з'ясування ознак стадій кримінального провадження та їхньої суті. Для цього знову звернемося до підручників з кримінального процесу. Забігаючи наперед, можемо сказати, що це питання у підручниках з кримінального процесу висвітлено майже однозначно, суттєвих розбіжностей немає. Так, Л. Лобойко у своєму підручнику наводить визначення поняття стадії кримінального процесу та ознаки стадії: «Стадії кримінального процесу – це його відносно самостійні частини, кожна із яких має власні завдання, специфічне коло учасників і процесуальних засобів діяльності, проходить притаманні тільки для неї етапи і завершується прийняттям певного рішення, яким вона, як правило, трансформується у наступну стадію.

Ознаками стадії є її завдання, коло учасників, процесуальні засоби, етапи, кінцеві рішення. Діяльність у кожній стадії здійснюється на підставі загальних положень, притаманних тільки для неї» [4, с. 15–16].

Автори іншого підручника з цього питання зазначають: «Самостійність кожного

виду провадження або стадії виявляється у властивих лише їм специфічних ознаках: безпосередніх завданнях; колі суб'єктів; процесуальному порядку діяльності; характері кримінальних процесуальних відносин; строках провадження; підсумкових рішеннях та процесуальних актах» [8, с. 23].

Як видно з наведених цитат, автори висловились майже однозначно з незначною відмінністю, і їхні твердження, на наш погляд, відповідають уявленням про стадії кримінального провадження. Але хотілося б, щоб визначення поняття «стадія кримінального провадження» містило підґрунтя для поділу кримінального провадження на стадії – з метою запровадження дієвих засобів доказування та дотримання при цьому прав людини у кримінальному провадженні. Також до названих вченими ознак стадії кримінального провадження, на наш погляд, слід додати запровадження до кримінальної процесуальної форми провадження на кожній стадії засади змагальності сторін у доказуванні обставин кримінального правопорушення.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави дійти таких висновків. Підґрунтям для поділу кримінального провадження на стадії в історичному сенсі стала необхідність забезпечення об'єктивності встановлення обставин у кримінальному провадженні шляхом залучення до такого провадження на певних його етапах різних суб'єктів провадження та необхідність здійснення поетапного контролю на вказаних відрізках (частинах) провадження з метою усунення можливих порушень законодавства та/або можливих зловживань чи нехтування законними правами або інтересами осіб, залучених до провадження.

Доведено, що проведення кримінального провадження поетапно із залученням на кожному етапі іншого суб'єкта, котрий здійснює провадження, є запорукою більш об'єктивного встановлення обставин кримінального правопорушення порівняно з проведенням такого провадження одним суб'єктом.

На наш погляд, є цілком виправданим рішенням задіяння до кримінального провадження на певних етапах різних суб'єктів, які належать до різних відомств чи до різних правоохоронних органів із різними функціями (досудове розслідування, контроль та керівництво за досудовим розслідуванням, вирішення скарг на органи досудового розслідування), що забезпечує певну об'єктивність у встановленні обставин кримінального правопорушення. Вважаємо значним здобутком теорії кримінального процесу та практики кримінального провадження запровадження стадійної побудови кримінального провадження.

До названих ученими ознак стадії кримінального провадження, на наш погляд, слід додати запровадження до кримінальної процесуальної форми провадження на кожній стадії засади змагальності сторін у доказуванні обставин кримінального правопорушення.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n387>.
2. Підручник. *Вікіпедія*. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA>.
3. Інквізиція. *Вікіпедія*. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D0%BA%D0%B2%D1%96%D0%B7%D0%B8%D1%86%D1%96%D1%8F>.
4. Лобойко Л. М. Кримінальний процес : підруч. Київ : Істина, 2014. 432 с.
5. Михеєнко М. М., Нор В. Т., Шибіко В. П. Кримінальний процес України : підруч. 2-е вид., перероб. і доп. Київ : Либідь, 1999. 536 с.
6. Ганс Гросс. *Вікіпедія*. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B0%D0%BD%D1%81_%D0%93%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%81.
7. Бражнік Ю. Ю. Генезис, поняття, завдання та структура стадій у кримінальному процесі. *Форум права*. 2012. № 3. С. 56–60.
8. Грошевий Ю. М., Тацій В. Я., Туманянц А. Р. та ін. Кримінальний процес : підруч. / за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Харків : Право, 2013. 824 с.
9. Лобойко Л. М. Співвідношення стадій логічної і функціональної послідовності у кримінальному процесі. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2015. Вип. 29. С. 99–108.

*Надійшла до редакції 08.02.2024
Прийнято до опублікування 16.02.2024*

References

1. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [The Criminal Procedure Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 13.04.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n387>. [in Ukr.].
2. Pidruchnyk [Textbook]. *Vikipediia*. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA>. [in Ukr.].
3. Inkvizytsiia [Inquisition]. *Vikipediia*. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D0%BA%D0%B2%D1%96%D0%B7%D0%B8%D1%86%D1%96%D1%8F>. [in Ukr.].
4. Loboiko, L. M. (2014) Kryminalnyi protses [Criminal process] : pidruch. Kyiv : Istyna. 432 p. [in Ukr.].
5. Mykheienko, M. M., Nor, V. T., Shybiko, V. P. (1999) Kryminalnyi protses Ukrainy [Criminal process of Ukraine] : pidruch. 2-e vyd., pererob. i dop. Kyiv : Lybid. 536 p. [in Ukr.].
6. Hans Hross [Hans Gross]. *Vikipediia*. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B0%D0%BD%D1%81_%D0%93%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%81. [in Ukr.].
7. Brazhnik, Yu. Yu. (2012) Henezys, poniattia, zavdannia ta struktura stadii u kryminalnomu protsesi [Genesis, concepts, tasks and structure of stages in the criminal process]. *Forum prava*. № 3, pp. 56–60. [in Ukr.].
8. Hroshevyi, Yu. M., Tatsii, V. Ya., Tumanians, A. R. ta in. (2013) Kryminalnyi protses [Criminal process] : pidruch. / za red. V. Ya. Tatsiia, Yu. M. Hroshevoho, O. V. Kaplinoi, O. H. Shylo. Kharkiv : Pravo. 824 p. [in Ukr.].
9. Loboiko, L. M. (2015) Spivvidnoshennia stadii lohichnoi i funktsionalnoi poslidovnosti u kryminalnomu protsesi [Correlation of the stages of logical and functional sequence in the criminal process]. *Pytannia borotby zi zlochynnistiu*. Vyp. 29, pp. 99–108. [in Ukr.].

ABSTRACT

Anatoliy Chernenko, Anatoliy Shiyan. Stages of criminal proceedings: basis for division and features. According to the authors, the basis for the division of criminal proceedings into stages, in the historical sense, was the need to get rid of inquisitorial methods of criminal proceedings by ensuring the objectivity of establishing the circumstances in criminal proceedings by involving different subjects of proceedings in such proceedings at certain stages of the proceedings and the need implementation of step-by-step control over the specified parts of the proceedings in order to eliminate possible violations of the law and/or possible abuses or neglect of the legal rights or interests of the persons involved in the proceedings.

It has been proven that the conduct of criminal proceedings in stages with the involvement of another subject at each stage, which carries out the proceedings, is a guarantee of a more objective establishment of the circumstances of a criminal offense in comparison with the conduct of such proceedings by one subject.

The authors consider the involvement of different subjects belonging to different departments or different law enforcement agencies with different functions to be positive at certain stages of criminal proceedings, which provides a certain objectivity in establishing the circumstances of a criminal offense.

The authors consider the introduction of staged construction of criminal proceedings as a significant achievement of the theory of the criminal process and its practice.

According to the authors, one should add to the signs of the stage of criminal proceedings the sign of «introduction at each stage of the principle of adversarial parties».

Keywords: *criminal proceedings, stages of criminal proceedings, signs of the stage of criminal proceedings, grounds for dividing criminal proceedings into stages.*